

Förslag till ändrade regler om delegering i hälso- och sjukvården och tandvården

Remiss från Socialstyrelsen
Remisstid den 7 januari 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård är föråldrade och i behov av en översyn. Socialstyrelsen har därför beslutat att göra en översyn av följande föreskrifter och allmänna råd; Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsen föreslår att föreskriften SOSFS 1997:14 tas bort helt samt att föreskriften HSLF-FS 2017:37 kompletteras och ändras. HSLF-FS 2017:37 reglerar i dagsläget författningsreglerade uppgifter som inte får delegeras och författningsreglerade uppgifter som får delegeras.

Socialstyrelsen har skickat förslaget till ändrade regler och delegering till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och äldrenämnden.

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till de förändringar som Socialstyrelsen föreslår, men betonar vikten av att det tas fram vägledning kring det delvis nya sättet att hantera delegeringar på.

Socialförvaltningen är positiv, men betonar vikten av att det tas fram vägledning kring det delvis nya sättet att hantera delegeringar på.

Äldreförvaltningen är positiva, men ser ett behov av att Stockholms stad har en samsyn inom äldreomsorgens hälso- och sjukvårds verksamheter vad det gäller delegering av oreglerade arbetsuppgifter.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag är positiv till de förändringar som Socialstyrelsen föreslår, men det är viktigt att det tas fram vägledning kring det delvis nya sättet att hantera delegeringar på.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 18 december 2024

Alexander Ojanne

Bilagor

1. Remiss - Förslag till ändringar i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården m.m., dnr KS 2024/1213-1.1
2. Remiss - Förslag till upphävande av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård, dnr KS 2024/1213-1.2
3. Bilaga - upphävande av föreskrifterna och allmänna råden (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård, dnr KS /1213-1.3
4. Bilaga - Ändring i föreskrifterna och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvård, dnr KS 2024/1213-1.4
5. Bilaga - Föreskrifter om ändring i föreskrifterna (SOSFS 2009:10) om ambulanssjukvård m.m., dnr KS 2024/1213-1.5

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Socialstyrelsen har inom ramen för sitt regeringsuppdrag *att främja, stödja och följa upp omställningen i hälso- och sjukvården till en god och nära vård* gjort en översyn av föreskrifter och allmänna råd. Målet är att åstadkomma ändamålsenliga, enkla och tydliga regler som är lätta att överblicka och som bidrar till en god och säker vård. Läkemedelshantering inom hälso- och sjukvården och tandvården måste delegeras för att någon som saknar formell behörighet ska få utföra uppgifterna.

De delegeringar som idag ges inom den kommunala hälso- och sjukvården sker huvudsakligen utifrån två föreskrifter;

- 9 kap. i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården.
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård.

Socialstyrelsen föreslår att föreskriften SOSFS 1997:14 tas bort helt samt att föreskriften HSLF-FS 2017:37 kompletteras och ändras. HSLF-FS 2017:37 reglerar i dagsläget författningsreglerade uppgifter som inte får delegeras och författningsreglerade uppgifter som får delegeras. I dessa föreskrifter och allmänna råd föreslås bland annat att en ansvarsförskjutning från den enskilde yrkesutövaren till ett organisatoriskt ansvar gällande hantering av läkemedel.

Delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård

Syftet med förslaget att upphäva SOSFS är att tydliggöra att arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvården och som inte är reglerade i författning, inte behöver delegeras utan kan fördelas utifrån de enskilda yrkesutövarnas kompetens. Socialstyrelsen bedömer att det är verksamheterna som har de lämpligaste förutsättningarna att bedöma vilka arbets sätt, rutiner och processer som är aktuella i varje enskild verksamhet. Att personalen har rätt kompetens för sina uppgifter är central för patientsäkerheten. Genom att upphäva SOSFS anser Socialstyrelsen att det blir tydligare att oreglerade arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård som inte är reglerat i författning kan fördelas utifrån kompetens delegeras. Socialstyrelsens bedömning är att ett meddelandeblad är ett lämpligt alternativ för att ge verksamheten stöd och information kring frågor som rör delegering men även kring de allmänna reglerna om styrning och arbetsfördelning.

Hantering av läkemedel

Socialstyrelsen har gjort en analys av läkemedelshanteringen i kommunal hälso- och sjukvård med utgångspunkt i förutsättningar för delegering utifrån kraven i HSLF-FS 2017:37. Analysen visar bland annat att det i dag finns risker i läkemedelshanteringen som beror på hur vården är organiserad, tillgängliga resurser och personalens kompetens i förhållande till komplexiteten i uppdraget. Idag är reglerna om delegering utformade på ett sådant sätt att ansvaret till stora delar enbart ligger på

hälso- och sjukvårdspersonalen. Personalen har dock inte ansvaret för organisationen, resurserna eller bemanningen. Det är vårdgivaren som har det organisatoriska ansvaret och därmed möjlighet att åstadkomma förändring. Det Socialstyrelsen eftersträvar är ett tydligare verksamhetsansvar för delegering av läkemedelshantering i verksamheten och att delegeringen ska vara en del av vårdgivarens systematiska kvalitet- och patientsäkerhetsarbete. Att upprätthålla patientsäkerheten vid delegering av läkemedelshantering föreslås att inte längre enbart vara ett ansvar för hälso- och sjukvårdspersonalen. De föreslagna förändringarna innebär bland annat en ansvarsförskjutning från den enskilde yrkesutövaren till ett organisatoriskt ansvar.

Socialstyrelsen föreslår att det ska införas krav på att den som ska fatta ett delegeringsbeslut ska kontrollera att mottagaren har dokumenterade kunskaper om hantering av läkemedel och de risker som är förenade med hanteringen och den kompetens som krävs för att kunna utföra uppgiften på ett korrekt och patientsäkert sätt. Ett beslut om delegering av läkemedelshantering ska vara skriftligt och innehålla uppgifter om; vilka uppgifter som delegeringen avser, för vilken verksamhet som beslutet gäller, vem som delegerat och till vem uppgiften delegerats, när delegeringsbeslutet ska följas upp samt beslutets giltighetstid och datum för beslutet. Vårdgivaren föreslås få ett uttryckligt ansvar för att besluten om delegering i verksamheten följs upp och att delegeringsbeslut som inte längre är förenliga med en god och säker vård återkallas. Det ska införas ett krav på att vårdgivaren som ett led i en riskanalys ska bedöma riskerna med att delegera läkemedelshantering i verksamheten.

Socialstyrelsen menar vidare att det finns behov av stöd kring hur riskanalyserna kan genomföras. Socialstyrelsen planerar därför att ta fram ett stöd för delegering av läkemedelshantering där riskanalyser kommer att vara en del i stödet.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och äldrenämnden.

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till de förändringar som Socialstyrelsen föreslår men betonar vikten av att det tas fram vägledning kring det delvis nya sättet att hantera delegeringar på.

Då grunden för uppgifter som inte är författningsreglerade, till exempel såromläggningar, skötsel av stomi, hantering av andningsutrustning, träningsprogram, behandlingar med medicinteknisk apparatur, i dagsläget är SOSFS 1997:14 anser stadsledningskontoret att respektive vårdgivare istället i sina ledningssystem behöver

fatta beslut om lämpligheten i att delegera utifrån ett patientsäkerhetsperspektiv med Patientsäkerhetslagen som grund. Utifrån förslagen förändring kommer verksamheterna fortsättningsvis själva bestämma om det finns behov av att ha formaliakrav för oreglerade arbetsuppgifter och kommer även framöver ha möjlighet att ha kvar de rutiner som i dag används vid delegering av oreglerade arbetsuppgifter. Stadsledningskontoret ser dock ett behov av att staden har en samsyn inom stadens verksamheter där det förekommer hälso- och sjukvård när det gäller delegering av oreglerade arbetsuppgifter.

Stadsledningskontoret är positiva till att det införs ett krav på att vårdgivaren som ett led i en riskanalys ska bedöma riskerna med att delegera läkemedelshantering i verksamheten. Risker vid delegering kan inte enbart kopplas till själva läkemedlet eller administreringssättet, risker kan också bero på hur vården är organiserad och vilka resurser som finns att tillgå.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att beslut om delegering bör följas upp minst en gång per år och att det i uppföljningen alltid bör ingå kontroll av att mottagarens kunskaper är aktuella. Genom återkommande kontroller av kunskaperna kan eventuella kompetensbrister och behov av fortbildning upptäckas.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att

Socialdepartementets remiss förslag till *ändrade regler om delegering i hälso- och sjukvården och tandvården* besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

De delegeringar som idag ges inom den kommunala hälso- och sjukvården som Socialnämnden ansvarar för sker huvudsakligen utifrån två föreskrifter.

- 9 kap. i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården.
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård

Socialstyrelsen föreslår att föreskriften SOSFS 1997:14 tas bort helt samt att föreskriften HSLF-FS 2017:37 kompletteras och ändras. HSLF-FS 2017:37 reglerar i dagsläget författningsreglerade uppgifter som inte får delegeras och författningsreglerade uppgifter som får delegeras. Detta handlar uteslutande om läkemedelshantering och läkemedelsordinationer.

Traditionellt sett fattas även delegeringsbeslut för uppgifter som inte är författningsreglerade, till exempel såromläggningar, skötsel av stomi, hantering av andningsutrustning, träningsprogram, behandlingar med medicinteknisk apparatur.

Grunden för dessa delegeringar är i dagsläget SOSFS 1997:14. Om denna föreskrift tas bort behöver respektive vårdgivare istället i sina ledningssystem fatta beslut om lämpligheten i att delegera utifrån ett patientsäkerhetsperspektiv med Patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL, som grund. PSL syftar till att främja hög patientsäkerhet inom hälso- och sjukvård.

De föreslagna förändringarna innebär en ansvarsförskjutning från den enskilde yrkesutövaren till ett organisatoriskt ansvar. Detta står i samklang med sådan hälso- och sjukvårdslagstiftning som relativt nyligen är uppdaterad och moderniserad, till exempel Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) och Hälso- och sjukvårdsförordningen (SFS 2017:80).

Förvaltningen ställer sig positiv till de förändringar som Socialstyrelsen föreslår men betonar vikten av att det tas fram vägledningar kring det delvis nya sättet att hantera delegeringar på.

Socialförvaltningens kontorsutlåtande översänds till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Äldreförvaltningen

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 november 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter lämnas utifrån äldrenämndens uppdrag och ansvarsområde. Äldreförvaltningen instämmer i Socialstyrelsens förslag att upphäva föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård samt införa ändringar i föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården. Det blir mer överskådligt och tillämpbart samt att tandvården får en separat föreskrift.

Det är positivt att Socialstyrelsen tar fram meddelandeblad för att ge verksamheten stöd och information kring frågor som rör delegering men även kring de allmänna reglerna om styrning och arbetsfördelning.

Förvaltningen är positiva till att det införs ett krav på att vårdgivaren som ett led i en riskanalys ska bedöma riskerna med att delegera läkemedelshantering i verksamheten. Risker vid delegering kan inte enbart kopplas till själva läkemedlet eller administreringssättet, risker kan också bero på hur vården är organiserad och vilka resurser som finns att tillgå.

Förvaltningen välkomnar att beslut om delegering bör följas upp minst en gång per år och det i uppföljningen alltid bör ingå kontroll av att mottagarens kunskaper är aktuella. Genom återkommande kontroller av kunskaperna kan eventuella kompetensbrister och behov av fortbildning upptäckas.

Äldreförvaltningen ser ett behov av att Stockholms stad har en samsyn inom äldreomsorgens hälso- och sjukvårds verksamheter vad det gäller delegering av oreglerade arbetsuppgifter.